

איש חי
רוב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 633

מסכת חולין י"ד-כ'

בס"ד, ח' תמוז תשע"א

השבוע בגליון

- ◆ מכונת "וינברג" וה"שיטה היגוסלבית"
- ◆ שחיטת הבהמה בעודה עומדת
- ◆ אימון מיוחד לשוחטים הוותיקים
- ◆ דינו של בשר שנשאר מ"שבת חזון"
- ◆ רש"י - "צריך לעמוד על האמת"

- ◆ שאלת הפרחים ברחוב רבי טרפון בבני ברק
- ◆ ברכת הריח על שושנים שלא נקטפו
- ◆ נטילת ארבעת המינים עם ערבות שלא נקטפו
- ◆ שאלתו של הגרע"א זצ"ל לאביו מסוגייתנו
- ◆ אדם שקנה את כל כדור הארץ

◆ סקירה קלה על המכונות המסייעות לתהליך השחיטה ועל ההיבטים ההלכתיים

דף טו/ב השוחט במחובר לקרקע

שאלת הפרחים ברחוב רבי טרפון בבני ברק

איזה דיון הלכתי יכול לחבר בין סכין שחיטה, פרחים ריחניים בשדרות רבי טרפון בבני ברק, הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל - מייסד "הדף היומי", וארבעת המינים מחוברים לקרקע? מתברר, כי סוגייתנו מאגדת את כל אלו בצוותא.

בגמרתנו נחלקו רבי ור' חייא, אם סכין שחיטה המחוברת לקרקע כשרה לשחיטה. רבי סובר כי שחיטה בסכין מחוברת אינה כשרה, שהרי נאמר אצל אברהם אבינו (בראשית, כב') **"ויקח את המאכלת"**, ומכאן מוכח כי הוא התכוון לשוחט בסכין תלושה, שהרי סכין מחוברת אין לוקחים ממקום למקום.

ברכת הריח על שושנים שלא נקטפו: זקני בני ברק מעלים בערגה את דמותו של רחוב רבי טרפון מן הימים שבהם היה שדרת פרחים ושושנים שהפיצו ריח נעים. יהודי בשם ר' איציה ארליך פנה באותם ימים יפים אל בעל "ארץ צבי" מקוויזיגלוב ושאלתו בפיו: האם אפשר לברך את ברכת הריח על הפרחים ועל השושנים הללו, שהרי אין מברכים ברכה זו אלא על צמחים שהונחו במקומם כדי להפיץ ריח ("שולחן ערוך" או"ח סימן ר"י בסעיף א' וב"מגן אברהם"), ואילו שושנים אלו נשתלו ליופי והן עדיין מחוברות לאדמה.

"לקחת צמח מחובר: בעל "ארץ צבי" דן בנושא ובין הסברות שהוא שוקל במאזניו, נמנה פסקם של ה"פרי מגדים" (סימן ר"ח) ובעל "שולחן ערוך הרב" (בסוף חלק ב' סדר ברכות הנהנין י"א, י), כי גם דבר שאינו עומד לריח, אם נטלו אדם כדי להריחו, הוא זכאי וחייב לברך על הריחו, שכן, מרגע זה ואילך, הצמח הונח בידיו כדי להריחו [וכן נפסק להלכה "משנה ברורה" שם ס"ק א']. מעתה, לכאורה, העובר ליד ערוגת צמחים ריחניים ותופס בידי צמח או שניים כדי להריחם, מתחייב בברכת הריח. ברם, דוחה בעל "ארץ צבי", דומה כי סוגייתנו עומדת כחומה בצורה בפני פסיקה זו. שכן, לאחר שנוכחנו, כי סכין מחובר אי אפשר "לקחת" משום שהוא נותר מחובר למקומו, הרי שאין כל תועלת בנטילת צמח מחובר לקרקע, מאחר שמבחינת ההלכה אין כל השלכה לכך והרי זה כאילו הצמח נע ונד אנה ואנה ללא כל תזוזה.

ההבדל בין "לקיחה" ל"הצנח": לאחר הברקה גאונית זו הוא מסלק את הדחייה וטוען כי אין להשוות בין שני המקרים. אכן, נטילה, לקיחה, פירושה העברה ממקום אחד למקום אחר. אולם, יתכן שכדי להתחייב בברכת הריח על הרחת צמח, אין צורך להעתיקו אל מקום אחר, אלא די

דבר העורך

ויכוח לילי במעבה היער

המעשה הבא מסופר על ר' יוזל מנוברדוק, אבי ישיבות נוברדוק שהקים רשת ישיבות ברחבי רוסיה, בה עמלו בתורה מאות רבות של בחורים והנהיגו את אורחות חייהם בשיטה מיוחדת אותה פיתח מורם ורבו, הידועה כ"שיטת נוברדוק". מעשה זה ממחיש את גדלותם של גדולי הדורות שעברו, שעמלו ושקדו בתורה הקדושה יומם וליל ומתוך כך הגיעו לדרגות גבוהות של אמונה וביטחון. **יחס** של חיבה וכבוד הגה ר' יוזל לשארית נר שעווה שנדדה עמו בכל מסעותיו. וכל זאת מדוע? ובכן, מעשה שהיה, כך היה. כמי שאהב את השקט וההתבודדות, ייחד לעצמו ר' יוזל בקתה קטנה בלב יער עבות, אליה היה מגיע מידי פעם כדי לעבוד את קונו במסירות. **לילה** אחד, היה זה לילה אפל במיוחד, למד ר' יוזל בבקתתו עם אחד מתלמידיו. מחוגי השעון נעו במהירות קדימה, והשניים ישבו והגו בתורת ה' ללא תשומת לב לכל המתרחש סביבם. **אור** הנר שעמד בפני החדר, הפיץ את נגהו על פניו הקדושות של ר' יוזל ועל פני תלמידו, שמילאו את נפשם מצוף התורה בהתלהבות שהלכה והתגברה, וכך היו השניים מתנועעים בקצב ליד הגמרא כשצלליותיהם מפזזות ומרקדות על קירות הבקתה. **לפתע**, גם שלהבת הנר החלה לפזז ולרקד, והשניים הבחינו כי נר השעווה עומד להסתיים. **התלמיד** רמו לר' יוזל, כי מוטב יטכסו עצה בטרם תרד עליהם החשיכה, אך ר' יוזל הניד בידו לביטול והשניים שבו להתנועע.

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה דוד** ז"ל
ב"ר פנחס יוסף ז"ל
נלב"ע י"ב בתמוז תשס"ג
תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרון יעקב קורנווסר** ז"ל
בן ר' אליעזר ז"ל
נפטר ז' בתמוז תשס"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו -
לוס אנג'לס

צעילוי נשמת

הר"ר **אליעזר מילר** ז"ל
ב"ר פנחס ז"ל
נלב"ע ט' בתמוז תשמ"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל ב"ר ישראל שמעון ז"ל
נלב"ע ע"ש ק"י"ג בתמוז תש"ם **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

להציבו באופן מחודש לשם הרחתו, ושמא לפיתת הצמח ביד נחשבת פעולה מספקת שמכחה הצמח ייחשב כנתון במקום הראוי להריחו ("ארץ צבי" ח"ב סימן י"ג, עיין שם שכתב כן בצירוף סברות נוספות, ועיין "חזון איש" או"ח סימן ל"ה אות ז' שכתב: "שמתקרב אליהו להריח, הוי ליה כנטל ביד". ועיין שם עוד שלדעת הגר"א אין לברך גם בנוטל בידו ועיין "וזאת הברכה" פרק י"ט עמ' 178).

נטילת ארבעת המינים עם ערבות שלא נקטפו: תשובתו ההלכתית של בעל "ארץ צבי" מבוססת על ההנחה, כי אי אפשר 'לקחת' דבר מחובר. ברם, הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל טען, כי אפשר 'לקחת' דבר מחובר. הוא עוסק בנושא זה בקשר לחידוש עצום של בעל "נודע ביהודה" המובלע במערכה גדולה בספרו הצ"ח (שבת קלא). "נודע ביהודה" מחדש, כי אפשר לקיים מצוות נטילת ארבעת המינים גם בארבעת המינים המחוברים לקרקע! היתכן? הרי במצוות ארבעת המינים נאמר (ויקרא, כג/מ) "ולקחתם", וכשם שבסוגייתנו מבואר, כי אי אפשר 'לקחת' סכין תלוש, כך גם אי אפשר 'לקחת' ערבה מחוברת! ("ארץ צבי" שם, רבי מאיר אריק "מנחת פיתים מובא בבע"ז למהרש"ם סימן תרנ"א סעיף ה', רבי מאיר שפירא מלובלין במרגייתא דרבי מאיר סוכה לג/א, ובשו"ת אור המאיר סימן מ').

אפשר 'לקחת' דבר מחובר: רבי מאיר שפירא זצ"ל מיישב את הדברים באופן הבא. בעלי התוספות (ד"ה "מנין") מבארים, כי הגמרא למדה מן הפסוק "ויקח את המאכלת" שיש לשחוט בסכין תלוש, מכך שלא נכתב בתורה **ויכין** את המאכלת". נמצאנו למדים, כי המילה "לקיחה" יכולה גם יכולה להתייחס גם לדברים מחוברים, אלא שבפסוק זה חז"ל דרשו **משינוי** הלשון, כי יש לשחוט בתלוש בלבד. אין, איפוא, כל אפשרות ללמוד מגמרתנו שכל המקומות שבהם כתוב לשון לקיחה, אינם מתייחסים אלא לדבר תלוש [לעצם חידושו של הצ"ח, עיין בספר "ארבעת המינים השלם", עמ' תי"ח, שציין את הדעות בעניין אם יש להגביה את ארבעת המינים, או די לתופסם ביד].

דף טז/א/מנין לשחיטה שהוא בתלוש

שאלתו של הגרע"א זצ"ל לאביו מסוגייתנו

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל התיישב לכתוב אגרת לאביו, והוא מצטט בספרו (שו"ת רעק"א סימן נ"א), כי "בשולי מכתבי לכבוד אבא מארי מ"ו הרב נ"י", הוא הציע בפניו קושיה חריפה שעלתה לפניו, מתוך עיסוקו בהלכה שהורה ה"שולחן ערוך" לאור דברי סוגייתנו: "עומד אני כעת בשולחן ערוך יו"ד סימן ו' סעיף ב': "השוחט במחובר לקרקע או לגוף, כגון שן וציפורן המחוברים בבהמה". הגרע"א מתקשה, הרי משנתנו סותמת וכותבת, כי אין לשחוט בשן ובציפורן מחוברים, אך היא אינה מפרשת אם כוונתה לשן וציפורן של אדם או של בעל חיים.

הגרע"א לאביו - "בנו עבדו ותלמידו, עקיבא": אני לכשלעצמי, אומר רע"א, הייתי מפרש שכוונת המשנה לשן ולציפורן של בני אדם בלבד, שהרי מצאנו בתלמוד שבני אדם הוקשו לקרקעות וממילא שן וציפורן של אדם נחשבות מחוברות, כקרקע, אך מהו מקורו של ה"שולחן ערוך" לכלול בהלכה זו את בעלי החיים שלא הוקשו לקרקע? גאון ישראל והדרו, שמאות אלפים חיכו למוצא פיו, חותם את מכתבו-שאלתו לאביו בזה הלשון: "בנו עבדו ותלמידו, עקיבא".

ההבדל בין 'קרקע' למחובר ובין 'תלוש' למיטלטלין: הגאון רבי מאיר מיכל רבינוביץ זצ"ל, שהיה מגדולי רבניה של ליטא, ושימש כאב"ד שאט וכמו"ץ בוילנא, מנסה ליישב (בספרו "המאיר לעולם" סימן ה') בלמדנות מבריקה את קושייתו החריפה של רבי עקיבא איגר, על ידי הפרדה בין המושג "קרקע" לבין המושג "מחובר", ובין המושג "תלוש" לבין המושג "מיטלטלין".

ידועה ההלכה, כי אין אונאה בקרקעות [המרבח במחיר, אינו נחשב מקח טעות], משום שחכמים (ב"מ נו"ב) דרשו מן הפסוק, שיש דיני אונאה במיטלטלין בלבד.

אדם שקנה את כל כדור הארץ: הלכה זו, אומר הגרמ"מ רבינוביץ, אינה נובעת מן העובדה שהקרקע "מחוברת", אלא משום שהקרקע מסווגת כממון שאינו מיטלטל ממקום למקום. והוא גם מסביר את עצמו על ידי משל יפה. נניח, כי אי פעם מאן דהוא יטען שהוא קנה את כל הקרקעות שבכל העולם, ולמעשה, לטענתו, כדור הארץ כולו שייך לו. כדור הארץ הרי אינו מחובר למאומה, הוא תלוש. האם במקרה זה יש אונאה בקרקע? ודאי שלא, שכן, איננו מתמקדים בתלוש או במחובר, אלא בסוג, קרקע.

לעומת זאת, כאשר נאסרה השחיטה במחובר, הכוונה היא לאסור את השחיטה בחפץ המחובר למקום הטבעי שלו, גם אם הוא מיטלטל, וכגון, ציפורן המחוברת לגוף האדם או לגוף בעל חיים, נחשבת מחוברת, אף על פי שהיא מיטלטלת על ידי הגוף ממקום למקום.

מעתה, אם אמנם בבסיס ההלכה ש"אין שחיטה במחובר" היתה טמונה המטרה שהשחיטה לא תתבצע על ידי קרקע, אכן יש להבין מדוע אין לשחוט על ידי ציפורן של בעל חיים, שהרי הוא אינו קרקע. ברם, מאחר שההלכה "אין שחיטה במחובר" אינה מתייחסת לסוג הסכין, אלא לאופן מיקומו, התלוש הוא אם לאו, הרי שגם דבר שאינו "קרקע", פסול לשחיטה בעודו מחובר, ולפיכך הורה ה"שולחן ערוך", כי גם שן וציפורן של בעל חיים, פסולות לשחיטה [עיין שם עוד, לעצם השוואת הגרע"א בין עבדים הוקשו לקרקעות לשחיטה במחובר, כי היקש של עבד או של אדם לקרקע, אינו אלא בדיני ממונות בלבד. ועיין "מקדש דוד" על רעק"א שם, שכתב כעין דברי "המאיר לעולם" והביא מקור לדברי ה"שולחן ערוך" מרש"י בדף יח/א].

לא חלפו אלא דקות מספר, והנר שריקד את ריקודו האחרון הבלוי בשלהבת יפה וגדולה וכבה. **אפשר** היה למשש את החושך בידים, סיפר התלמיד ברבות הימים, שמץ אור לא חדר אל הבקתה הקטנה, וגם מחוצה לה שרר חושך מוחלט. והנה, שמע התלמיד כי דלת הבקתה נפתחה, ור' יוזל יוצא בעדה. **התלמיד** מיהר לצאת בעקבות רבו, כדי לדעת לאן מועדות פניו. **לתדהמתו**, התברר לו, כי ר' יוזל יצא לחפש נר ביער. "רבי! נר? עכשיו? ביער? באמצע הלילה?" שוב הניף ר' יוזל את ידו בתנועת ביטול, ותוך שניות מספר נעלם במעבה היער. התלמיד שב אל הבקתה, ומחשבותיו לא נתנו לו מנוח, "כיצד חושב הרבי להשיג כאן נר, האם הוא אינו מבין כי אין מה לעשות?". **בעודו** אחוז בשרעפיו, שמע התלמיד צעדים קרבים והולכים. תוך רגעים מספר, נכנס ר' יוזל אל הבקתה כשנר שעווה בידו. בלא אומר ודברים תקע ר' יוזל את הנר בפמוט, הדליק את פתילתו ושב אל השולחן בפנים חתומות, כאילו מאומה לא התרחש. **קולו** של ר' יוזל שב להדהד ברמה בנגנו את שורת הגמרא בה הפסיקו מתלמודם, ולתלמיד הממום אף לא נותרה שהות כדי לשתוח בפני רבו את השאלות הרבות שהתרוצצו במוחו. **השניים** שבו וצללו בים תלמודם, ושוב חלף הזמן ועבר לו, ואט אט החל השחר לדחוק את גלימת הליל השחורה, שהחלה לפנות את מקומה לא לפני שהבטיחה לשוב למחרת לעת ערב. ר' יוזל ותלמידו סיימו את הסוגייה, ולתלמיד שהיה מלא קושיות כרימון, נוספה תמיהה נוספת. למרבה פליאתו, ניגש ר' יוזל אל הפמוט, כיבה את הנר שעמד להתכלות, והכניסו לכיס מעילו. **"ממתי** ר' יוזל שומר לעצמו שאריות שעווה" ממלמל התלמיד לעצמו ביראת כבוד. **לאחר** זמן שבו השניים אל העיר, ובדרשה הראשונה שנשא ר' יוזל בענייני אמונה ובטחון נתיישבו לו לתלמיד כל תמיהותיו וקושיותיו. ר' יוזל החל לבאר בפני השומעים את מידת האמונה והבטחון בקב"ה, והחדיר בהם כי הכל מאיתו יתברך, ואל לו לאדם לטעות ולחשוב כי במחשבותיו או בפעולותיו יצליח לפעול דבר מה, אלא ה' הוא המכוון והמנהיג את העולם. **בתוך** דבריו של ר' יוזל את ידו לכיס מעילו והוציא ממנו את שארית נר השעווה ששמר. "רואים אתם, נר זה הרי הוא הוכחה למידת האמונה והבטחון. עלינו לבטוח ולהאמין בקב"ה, והוא יעשה את שלו". וכאן סיפר ר' יוזל, כי באותו לילה הוא יצא את הבקתה כדי לחפש נר, למרות שלא העלה על דעתו כי מאן דהוא ישוטט בלילה בתוך היער כאשר נר באמתחתו. ואילו הדרך מן היער אל היער רחוקה היתה עד מאד, וגם אם היה מגיע אליה והיה מוצא בה נר, כבר היה עולה היום. **"בכל** זאת" סיפר ר' יוזל, "יצאתי את הבקתה כשבלבי הידיעה, שאני צריך נר כדי ללמוד תורה. לבד מזאת איני יודע כלום. ואכן, לאחר דקות מספר פגשתי איכה, שמשום מה' חלף עם עגלתו סמוך אלי ובידיו היה ברשותו נר פנוי". ר' יוזל המשיך לספר שהאיכר ניסה לנצל את הזדמנות שנקרתה בדרכו ולדרוש מחיר מפולפל עבור הנר יקר המציאות, אך "אני" סיפר ר' יוזל "ידעתי כי הקב"ה המכוון את דרכי העולם, ישלח לי נר במחיר ראוי בלא שאבזבז לריק את מעות הישיבה. שבתי על עקבותי והאיכר שראה שלא יצליח להוציא ממני ממון רב, דלק בעקבותי ונתן לי את הנר במחיר סביר וראוי". **כל** קושיותיו של התלמיד נפתרו באחת. עתה הוא הבין מדוע רבו כלל לא התפעל כאשר חזר

דף טז/ב אבל סכין למטה וצוואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס

סקירה קלה על המכונות המסייעות לתהליך השחיטה ועל ההיבטים ההלכתיים

במאמר זה נעסוק בצדדיה המעשיים של השחיטה. איך הופכים את הבהמה, מי שומר עליה שלא תזיז את ראשה, ונתמודד עם הבעיות ההלכתיות הכרוכות במכונות השונות שהומצאו להפיכת הבהמה וללכידתה.

מאז ומעולם, השוחט ובעלי בריתו היו גורמים לבהמה לרבוץ תחתיה בתכסיסים שונים, או אז, היא היתה נלפתת בזרועותיהם של גברתנים שהחזיקו בה היטב לבל תזיז את ראשה, עד סיום תהליך השחיטה. שיטה זו דרשה זמן רב וכח אדם גדול, ולפיכך, כאשר הומצאו מכונות לביצוע תפקיד זה, הן זכו לביקוש רב.

מכונת "וינברג" וה"שיטה היוגוסלבית": המכונה הראשונה כונתה "וינברג" על שם השוחט שהמציאה לפני כשמונים שנה. הוא בנה תא מסתובב על צירו [כמו מכונת כביסה]. בדופן הקדמית הוא קבע פתח שדרכו הבהמה נכנסה אל התא, ובדופן האחורית הוא קער חור שדרכו הבהמה הוציאה את ראשה מחוץ לתא. לאחר כניסתה אל התא, הגיפו מאחוריה את הפתח, התא התהפך מאה ושמונים מעלות, והשוחט ניצב בפני בהמה כנועה, הפוכה על גבה, כשצווארה משובב מן הפתח מוכן ומזומן לשחיטה. באמצעות מכונת "וינברג", אפשר היה לשחוט יותר משלושים בהמות לשעה! ברם, לאחר שהתברר כי הבהמה סופגת חבטות הגונות בעת גלגולה בתוך התא, פסק השימוש במכונה זו, ובמדינות רבות איסור השימוש במכונה נחקק בפרלמנט. מלבד זאת, בארצות הברית נאסרה השחיטה על הקרקע, מסיבות הגייניות, ומיני אז גם נאסר השימוש ב"שיטה היוגוסלבית" וב"שיטת ההפלה" שלשתיהן עקרון זהה: הכנסת הבהמה לתא מוגבה, קשירת רגליה, פתיחת רצפת התא, הבהמה מחליקה כשגבה אל הקרקע ורגליה קשורות אל על. לפני שישים שנה, החל רווח בארצות הברית ובקנדה השימוש במכונת "באקס". במכונה זו הבהמה מוכנסת לתא ולאחר נעילת דלתותיו מחיצות הידראוליות מתהדקות אל הבהמה מכל עבריה ומונעות את תזוזתה. בדופן האחורית של התא קיים חלון שדרכו הבהמה מוציאה את ראשה אל מכשיר המרים את ראשה ומחזיקו, או אז, השוחט ניגש למלאכתו.

שחיטת הבהמה בעודה עומדת: החידוש בצורת שחיטה זו היה, שהבהמה נשחטה בעמידה! באופן זה, יש להשיג במשנה זהירות, שהשחיטה תתנהל כהוגן. שהנה, בהמה שנשחטה בעודה עומדת - הרי היא נבלה! משום שבתהליך השחיטה הבהמה תניע את ראשה כלפי מטה, והרי הלכה למשה מסיני, ש"דרסה" היא נבלה, היינו: על השוחט להעביר את הסכין על צוואר הבהמה עד שזו תשחט עקב משקלו של הסכין החד, ואם הופעל לחץ על הסכין, על ידי השוחט, או במקרה שלפנינו על ידי הבהמה, לא הועילה לה השחיטה.

אמנם, סוגייתנו עוסקת בנידון זה בהרחבה, ופוסקים רבים מאד דנים בה בהרחבה יתירה והכל מסיקים, כי מסוגייתנו עולה, ששחיטת בהמה עומדת, שראשה תפוס היטב כלפי מעלה, מותרת לכתחילה (עיין ש"ך יו"ד סימן ו' ס"ק ח', "פרי חדש" שם ס"ק י"א "שמלה חדשה" שם סעיף ז', "תבואות שור" שם ס"ק ט"ו "מנחת יצחק" ח"י סימן נ"ט).

יש לקבע את ראש הבהמה מכל עבר: בעל "מנחת הזבח" (כלל ג' ב"קומץ" סעיף ו' וב"עשרון" ס"ק כ'), אשר היה גברא רבא ושוחט ובודק בקהילות גדולות, כעדותו של בעל "ערוגות הבושם" (יו"ד סימן ג'), כותב, כי בכל אופן השחיטה המקובלת מדור דור, כאשר צווארה של הבהמה מופנה כלפי השוחט, מומלצת ועדיפה על פני שחיטת בהמה עומדת, גם אם ראשה קשור. הגאון רבי יצחק וויס זצ"ל (שם) מסביר, כי עדיין קיים חשש שהבהמה תזיז את ראשה כלפי מעלה, או לצדדים, והשוחט יחדל רגע קט מן השחיטה והשחיטה תפסל משום "שהיה" [השהייה בתהליך השחיטה, פוסלתה], ואמנם, הוא מכריע, כי אם ראש הבהמה ייקשר מכל עבריו, כך שהיא אינה יכולה להזיז בשום אופן - השחיטה כשרה לכתחילה.

אימון מחדש לשוחטים הוותיקים: עם זאת, הוא מוסיף ומדגיש, כי השוחטים שהתרגלו לשחוט מלמעלה למטה, כשהבהמה שכובה וגבה כלפי הקרקע, זקוקים לאימון וללימוד מיוחד כדי להתרגל לשחוט בעוד הבהמה עומדת והם אינם רואים את מקום השחיטה, ואינם יכולים לחזות בעיניהם אם הסימנים נשחטו כהוגן, אלא על ידי מישוש הידיים [ראה עוד שו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"ב סימן י"ג, שו"ת "הר צבי" יו"ד סימן י"א, ובמאמרו של הגר"ז סורוצקין זצ"ל במאסף שערי תורה מ"ה - נ, ירושלים תשכ"א, שו"ת "עמא דבר" סימן א:].

דף יז/א איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ

דינו של בשר שנשאר מ"שבת חזון"

בגמרתנו נחלקו רבי עקיבא ורבי ישמעאל, אם בטרם כניסת אבותינו לארץ ישראל הם כבר היו אסורים באכילת בהמה נחורה, היינו: בהמה שהומתה בידי אדם שלא על ידי שחיטה. לדעת רבי עקיבא, עם כניסתם לארץ בלבד נאסרה עליהם אכילת בשר "נחורה". בקשר לכך מסתפק רבי

מחשכת הליל ונר בידו, עתה הבין התלמיד, כי רבו כלל אינו חושב זאת למופת או לנס, פשוט הוא בעיניו, כי יהודי הזקוק לנר כדי ללמוד, אם הוא חי באמונה פשוטה ותמימה, הוא יקבל את הנצרך לו. **חלפו** שנים, ובביתו של ר' יוזל פרצה שריפה שכלתה את רוב רכושו, שהיה מועט בלאו הכי. התלמידים הכירו את רבם שהתייחס להנאות העולם הזה כאל הבל ורעות רוח, וסברו כי שריפת ביתו אינה נוגעת לבלו כלל ועיקר. אולם, להפתעתם ראו התלמידים את ר' יוזל עומד מעל קורות ביתו המפוחמים ונובר בידיו בין ההריסות, כשמרגע לרגע חרדתו הולכת וגוברת.

נרי, נרי היקר איננו, נשמע ר' יוזל מקונן. רב היה כאבו על הנר שאיתו השתמש בדרשותיו כדי להמחיש לשומעיו את מידת האמונה והבטחון בה יתברך, וימים רבים ניכר הצער על פניו. לא קל היה לו לר' יוזל להשלים עם אבדן הנר היקר לו. **ויהי היום,** ופניו של ר' יוזל אינן כתמול שלשום, הנהרה שבה והתפשטה על פניו הקדושות, ושמצ' מן הצער שאחז בו בתקופה האחרונה לא נראה עליהן.

"מורי ורבותי" דרש ר' יוזל בפני תלמידיו. "יודעים אתם, כי תקופה ארוכה אחזני צער עמוק על נר האמונה שאבד ממני. נר זה היה לדידי סמל לאמונה ולבטחון בבורא עולם. בכל עת שמששתי בו בידו, שבתו והתעוררתי להשכיל כי הכל מאיתו יתברך. הבוקר הבנתי להבין אל נכון, כי אין אנו זקוקים לנר זה או להמחשה אחרת כדי להתחזק באמונה ובבטחון בקב"ה, וכי **כלום יכול יהודי לחשוב אחרת?**"

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בטור זה, כתובתנו: ד.ת. 3446 בני ברק. ספ: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

נסא דברכתא

- מעומקא דליבא נשגר בזאת ברכת מזל טוב לרגל השמחה השרויה במעונם של **הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו הרה"ג אליהו אליעזר ארנטרוי שליט"א** ביה"כ"נ סיני, בורסת היהלומים - ר"ג, בית קרדן-ת"א לרגל הולדת הבן
 - הרה"ג בנימין זאב ברוורמן שליט"א** ביה"כ"נ ארזי הבירה - ירושלים לרגל הכנס הבנים בעול תורה ומצוות
 - הרה"ג ישראל לבל שליט"א** ביה"כ"נ היכל משה - אורנית, משכנות ישראל - ר"ג, שבת אחים - כפר סבא, משרדי איסיאי - פ"ת לרגל הכנס הבן בעול תורה ומצוות
 - הרה"ג שמואל לוי שליט"א** ביה"כ"נ תורה ותפילה - מודיעין עלית לרגל הולדת הבן
 - הרה"ג יו"ט ליפא פלמן שליט"א** ביה"כ"נ הגדול - תל אביב לרגל נישואי הבת
 - הרה"ג ראובן שפירנצלס שליט"א** ביה"כ"נ אהבת תורה, ויז'ניץ - חיפה לרגל נישואי הבת
- בברכת התורה ולומדיה מאורות הדף היומי

ירמיה בסוגייתנו, מה היה דינם של נתחי בשר בהמה נחורה שהיו מצויים בידי אבותינו בשעה שצטוו לאכול בשר בהמה שחווה בלבד. ההיה עליהם להשליכם, או שמא האיסור חל מאותו רגע ואילך בלבד, לבל ינחרו בהמות אלא ישחטום, אך הבשר שכבר היה ברשותם והותר לאכילה, לא שב ונאסר.

רש"י - "צריך לעמוד על האמת": רבי ירמיה נותר ב"תיקו" ואין בידו תשובה לשאלתו. רש"י (ד"ה "שהכניסו ישראל") כותב, כי אף על פי ששאלה זו לא נושאת בחובה השלכות הלכתיות מעשיות, שהרי חתיכות הבשר שבהן מדובר אינן קיימות, רבי ירמיה עסק בנושא זה מפני "שצריכין אנו לעמוד על האמת ואף על פי שכבר עבר".

הרא"ש - לקבוע בעיא בש"ס בדבר שאין בו צורך לא אשכחן: הרא"ש מצטט את רש"י והוא חולק עליו בתוקף. ברי, כי יש לברר את מהותם של פסוקי המקרא גם אם הנידון אינו הלכה למעשה, אך אין בנמצא בתלמוד הבבלי נידונים העוסקים בנושא עקר, משום שאין כל טעם לחקור ולשאל מה היה וכיצד, כאשר השאלה והתשובה אינן מוסיפות מאומה להבנת המקרא או לידיעת ההלכה. לפיכך הוא מבאר, כי שאלתו של רבי ירמיה נוגעת מאד לחיי המעשה, וכגון, מה דינם של גבינות עכו"ם שהיו בידי היהודים בשעה שחכמים תקנו לאסור אכילת גבינות עובדי כוכבים [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי", עבודה זרה לה/א, מח/ב], האם מאחר שהיו בידיהם ברשות והותר לאכלן, תקנת חכמים לא חלה עליהן אלא על הגבינות החדשות בלבד.

מעניין ביותר לגלות, כי הנידון הועתק על ידי הפוסקים לגבי בשר שנותר מסעודת שבת חזון. **אכילת בשר בשבוע שחל בו תשעה באב:** ה"ברכי יוסף" (או"ח סימן תקנ"א) מביא, כי היו פוסקים שהתירו לאכול בשבוע שחל בו תשעה באב, בשר שנותר מסעודת שבת, שהרי רבי ירמיה חך בדעתו, כי יתכן שמאחר שבשר בהמה הנחורה הותר באכילה, שוב לא יאסר. אם הוא הסתפק לגבי איסור דאורייתא, הרי שבאיסור אכילת בשר בתשעת הימים שאינו מעיקר הדין אלא מנהג ישראל, יש להקל, שמאחר שהבשר הותר לאכילה בשבת, לא ישובו לאסור את אכילתו בחול (ועיין "פתחי עולם" שם סעיף ל"ב בשם "נחפה בכסף" סימן ג', "פתחי תשובה" שם).

אין אפשרות להתחכם: ה"שערי תשובה" (ס"ק קי"א) מעיר, כי מי שינסה להתחכם ולהכין לשבת זו כמות עודפת של בשר כדי לאכלו ביום חול, אינו אלא טועה, משום שרק הכמות הדרושה לאכילה בשבת הותרה באכילה, אך הכמות העודפת מעולם לא הותרה...

אין להשוות בין בשר נחורה לבשר בשבוע שחל בו תשעה באב: למעשה, פוסקים רבים חלקו על חידוש דין זה, תוך שהם מחלקים בסברות רבות בין בשר נחורה לבין איסור אכילת בשר בתשעת הימים. ההבדל הבולט ביותר הוא, כי בעוד שבשר הנחורה נאסר באכילה משום מהותו, הרי בתשעת הימים בשר אינו הופך למאכל אסור כחזיר, אלא נהגו להמנע מאכילת בשר בימים אלו. מעתה, הדמיון בין שני המקרים קלוש ביותר, שכן, בשר נחורה אכן הותר לבני ישראל ונאסר עליהם לאחר מכן, ורבי ירמיה הסתפק אם ההיתר שחל על הבשר אינו פוקע עם חלות האיסור. אולם, בתשעת הימים אין "איסור" על הבשר, ואין "היתר" לאוכלו בשבת, אלא נהגו ישראל, שבתשעת הימים, לבד משבת, נמנעים מאכילת בשר. ה"שערי תשובה" (שם) חותם את הדיון, כי הוא לא שמע במדינתו על יהודי שהקל בתשעת הימים לאכול בשר שנותר משבת חזון, והמקל בזה פורץ גדר [בנוסף לכך, לא מצינו הגדרה זו אלא על איסור שהתחדש בעת שהמאכל היה מותר. ברם, בתשעת הימים נקבע מלכתחילה כי בימי חול בלבד יש להמנע מאכילת בשר].

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת חלין • דף י"ד • יום ראשון ח' בתמוז

התקפה במדבר

ר' משה התעורר משנה עמקה במדבר. שיירתו התקפה על ידי שודדים לפני יומים. הוא רץ וברח כל עוד נפשו בו ובלילה נרדם במקום מסתור... התעורר כעבור יומים, כי הפחד והאימה עיפו אותו מאד, אבל הוא היה בטוח שעבר רק יום אחד.

מפני הטעות הזו שחט ר' משה תרנגלת ביום שבת קדש, בעודו בטוח שיום ששי היום.

כשהגיע ר' משה לעיר והבחין בטעותו, הוא נזעק אל הרב שיורה לו דרכי תשובה לחלול שבת בשוגג, ושאל גם את הרב מה דינה של התרנגלת, שהרי היא נשחטה בשבת.

הרב השיב: מאחר ששחטת בשוגג, התרנגלת כשרה, אך מי ששחטת במזיד - שחיתתו פסולה, כי הוא מחלל שבת, ומחלל שבת - שחיתתו פסולה (רמב"ם בפירוש המשנה, וראה תוספות).

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חיג:
1700-500-151
חודש היכרות חינם

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן יוסף הכהן זקון**

AARON YOSEF ZAKON ז"ל

ב"ר יוחנן ז"ל נלב"ע י"ג בתמוז תש"ן

תנצב"ה

הנוצח ע"י משפחות זקון וריישר שיחיו

לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת **מלכה קוזול** ע"ה

ב"ר משה ז"ל נלב"ע ח' בתמוז תשמ"ג

ולעילוי נשמת ר' **משה** ז"ל

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע ט' בתמוז **תנצב"ה**

הנוצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

אבינו הר"ר **יעקב פסמנטירר** ז"ל

ב"ר יוסף הלוי ז"ל נלב"ע ז' בתמוז תשכ"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י בני המשפחה שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת ראש הישיבה

מרן רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** זצוקלה"ה

שנשא במשא התורה וקרוב את לומדי הדף היומי והנהלת הארגון אל לוח לבבו הטהור בעצה ותושייה במאור פנים ובאהבת אב, לעידוד הרחבת שיעורי הדף היומי החדרת לימוד ההלכה ושינון הלכות שבת

תנצב"ה

